

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 20-07872-2

Dato: 15.03.2021

Hørings svar - Ny boligsosial lov

IMDi er positiv til forslaget til ny boligsosial lov, og deler departementets vurdering om at et tydeligere regelverk på det boligsosiale feltet kan bidra til at flere vanskeligstilte får hjelp til å skaffe seg og beholde en egnet bolig. Vi er også enig i at utsatte grupper på boligmarkedet bør få tilstrekkelig bistand til å finne egnet bolig, uavhengig av hvor man bor.

En egnet bolig i et trygt nærmiljø er en forutsetning for en god oppvekst. Barn og unge må ha mulighet til et stabilt boforhold og skolesituasjon, og hvor sårbare grupper beskyttes mot mange flyttinger og skolebytter.

I et inkluderingsperspektiv vil loven bli nyttig. Personer på leiemarkedet med innvandrerbakgrunn opplever oftere diskriminering på boligmarkedet enn personer uten innvandrerbakgrunn. Den boligsosiale loven vil legge en viktig føring for kommunenes arbeid for voldsutsatte med midlertidig opphold på krisesenter, og for arbeidet med reetablering i ny bolig etter oppholdet.

1. Barnekonvensjonen og barneloven

I høringsnotatet kapittel 3.1.2.4 skriver departementet at Barnekonvensjonen «regulerer ikke uttrykkelig boligspørsmål», men viser til artikkel 3 om at barns beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. IMDi gjør oppmerksom på at Norge er forpliktet til å sørge for materiell hjelp og støttetiltak som f.eks. bolig etter Barnekonvensjonens artikkel 27 nr. 3:

I samsvar med nasjonale forhold og innenfor rammen av sine midler, skal partene treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet til å virkeliggjøre denne rettighet, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til mat, klær og bolig.

De som har foreldreansvar for barnet har gjennom sitt forsørgeransvar plikt til å sørge for at barnet har et sted å bo, jf. barneloven § 30 annet ledd, og foreldrene har plikt til å dekke kostnadene for bolig, jf. barneloven § 66.

2. Vanskeligstilte på boligmarkedet: fokus på innvandrere og flyktninger

Lovforslaget legger opp til å definere vanskeligstilte på boligmarkedet slik:

«personer som av økonomiske, sosiale, eller helse- og omsorgsmessige årsaker ikke kan ivareta sine interesser på boligmarkedet, og derfor trenger bistand til å skaffe eller beholde egnet bolig.»

I høringsnotatet vises det til at det er anslått at 179 000 var vanskeligstilt på boligmarkedet i 2019.

Innvandrere og flyktninger eier i mindre grad bolig, 53 prosent versus 78 prosent i hele befolkningen¹. Innvandrere er derfor i større grad avhengig av et godt leiemarked og stabile leieforhold. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør en stor, og økende andel av barn i lavinntektshusholdningene. I dag har 57 prosent av barn i familier med lav inntekt innvandrerbakgrunn.

Innvandrere fra enkelte landgrupper opplever mer diskriminering og rasisme på leiemarkedet². I regjeringens strategi *Alle trenger et trygt hjem* (2020-2024) og i *Regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion* (2020-2023) løftes det frem at det er et behov for å undersøke omfanget av, og mulige tiltak for å motvirke diskriminering.

I høringsnotatet blir det vist til at lovforslaget kan bidra til å fremme likestilling og hindre diskriminering, og vil etter departementets vurdering være et tiltak etter likestillings- og diskrimineringsloven § 24, jf. § 6. IMDi er enig i denne vurderingen, men etterlyser at departementet i større grad gjør rede for hvilke effekter lovforslaget kan ha når det gjelder diskriminering.

Kvinner med innvandrerbakgrunn er overrepresentert på kritesentre, og personer med innvandrerbakgrunn utgjør 63 prosent av beboerne. Litt over halvparten av beboerne hadde med seg barn til kritesenteret, og flertallet av barn var fem år eller yngre. En stor andel av beboerne på kritesentrene vil derfor kunne være vanskeligstilte på boligmarkedet, og ha behov for bistand fra kommunen til å skaffe seg en egnet bolig etter oppholdet. Gitt lovens formål om å bidra til at vanskeligstilte skal kunne skaffe seg og beholde en bolig i et nærmiljø som er bra for den eller de som skal bo der, antar IMDi at loven kan bidra til at flere beboere på kritesenter får bistand til å finne en egnet bolig etter oppholdet. Dersom bosettingsarbeidet effektiviseres vil botiden for den enkelte på kritesenter kunne gå ned, og sentrene vil kunne frigjøre plass til nye familier i krise. God bistand fra kommunene kan også få ned andelen voldsutsatte som flytter tilbake til voldsutøver.

Familier med innvandrerbakgrunn har oftere flere barn. Utviklingen i andelen store barnefamilier som eier sin egen bolig, er negativ. Mellom 2015 og 2019 falt eierandelen med 2,5 prosentpoeng blant husholdninger med 3 eller flere barn. Dette rammer de svakest stilte barnefamiliene på boligmarkedet, idet store barnefamilier oftere er i behov av supplerende økonomisk sosialhjelp og bostøtte.

Både boligen og nærmiljøet er viktig for å trygge en god oppvekst. Forskning viser at nabolaget kan ha både positive og negative effekter for barn og unges utvikling³. En oppvekst i lokalområder preget av sosiale problemer, dårlige levekår, lav utdanning og inntekt kan få en negativ effekt for barn og unges sosiale mobilitet. I dag har enkelte storbyområder store konsentrasjoner av levekårsutfordringer. IMDi vurderer at lovens formålsbetegnelse innebærer at kommuner som skal bistå lavinntektsfamilier med å finne egnet bolig derfor ikke bare må se på boligen, men også vurdere hvordan nærmiljøet vil påvirke oppveksten til barn og unge.

3. Avsluttende kommentarer

IMDi støtter formålet med en egen boligsosial lov som et viktig virkemiddel for å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet får nødvendig hjelp til å skaffe seg og beholde en egnet bolig. Mange kommuner har et godt boligsosialt arbeid, og oppfyller allerede lovens formål. IMDi anser lovforslaget som et minimum av

¹ SSB Rapport 2017/13 Levekår blant innvandrere i Norge 2016

² Beatty, T. og D. E. Sommervoll (2008). Discrimination in Europe. Evidence from the Rental Market. Discussion Papers 547, Statistics Norway.

³ Andersen og Brattbakk (2017), Oppvekststedets betydning for barn og unge. Nabolaget som ressurs og utfordring. AFI.

hva som skal være oppfylt i alle kommuner. Lovforslaget vil bidra til at flere kommuner som i dag ikke leverer tjenester i tråd med lovforslaget, hever kvaliteten på det boligsosiale arbeidet.

4. Kommentarer til selve lovforslaget

IMDi har følgende kommentarer til forslaget til lov om kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet.

§ 1 Lovens formål

IMDi er enig i departementets vurdering at et tydeligere regelverk på det boligsosiale feltet kan bidra til at flere vanskeligstilte får hjelp til å skaffe seg en egnet bolig. Når det gjelder begrepet «tilfredsstillende størrelse og standard», vurderer IMDi at det kan bli nødvendig å se nærmere på hvordan denne standarden skal operasjonaliseres.

§ 2 Virkeområde

IMDi støtter forslaget om at personer som mottar integreringstilskudd bare skal motta tjenester fra den kommunen de er bosatt i. IMDi viser her til at ordlyden harmoniserer med Forskrift om sosiale tjenester for personer uten fast bopel i Norge, § 3 hvor det heter:

§ 3. Personer som er bosatt i en kommune som mottar integreringstilskudd

Personer som er bosatt i en kommune som mottar integreringstilskudd for vedkommende, har rett til tjenester i denne kommunen.

Flytter en person som nevnt i første ledd til en annen kommune, har vedkommende rett til tjenester der, dersom flyttingen er avtalt mellom de to kommunene.

Hvis flyttingen ikke er avtalt, kan tilflyttingskommunen avslå søknaden med henvisning til bosettingskommunens ansvar, med mindre dette er åpenbart urimelig.

§ 3 Definisjoner

Viser til punkt 2 ovenfor.

§ 4 Kommunenes organisatoriske ansvar

Loven er tydelig på at det er nødvendig med samarbeid på tvers av sektorer og samordning av kommunenes tjenester på det boligsosiale feltet, dette er svært positivt.

IMDi vurderer at det bør komme tydelig frem i bestemmelsen at Barnekonvensjonens artikkel 3 (barns beste) og artikkel 12 (Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening) skal ivaretas i drøftingen av kommunens boligsosiale arbeid, og i arbeidet med kommuneplan.

§ 5 Kommunens plikt til å gi individuelt tilpasset bistand overfor vanskeligstilte på boligmarkedet

Viser til punkt 2 ovenfor.

§ 6 Saksbehandling

For å styrke det boligsosiale arbeidet og de sårbare gruppene situasjon, støtter IMDi at kommunen skal fatte *enkeltvedtak* når den avgjør om en person som søker/ber om bistand, oppfyller vilkårene for å få individuell bistand til å skaffe seg eller beholde en egnet bolig. Også avslag på anmodning om individuell bistand, er et enkeltvedtak. IMDi støtter samtidig å lovfeste at hovedinnholdet i bistanden skal angis i vedtaket når kommunen fatter vedtak om bistand.

§ 7 Klage

IMDi støtter at enkeltvedtak kan påklages til Statsforvalteren.

§ 8 Tilsyn

IMDi er enig i forslaget om at oppfølging av loven bør underlegges statlig tilsyn. Statlig tilsyn ved Statsforvalteren er nødvendig for å sikre godt boligsosialt arbeid i kommunene, og hindre for store ulikheter i tjenestetilbudet mellom kommunene. Tilsyn bør kombineres med veiledning.

Statsforvalteren har ansvar for tilsyn etter krisesenterloven. Tilsyn med bestemmelsen om medvirkning fra kommunen i reetableringsfasen, vil kunne bidra til økt oppmerksomhet og prioritering av arbeidet i kommunene.

§ 9 Ikrafttredelse

Ingen kommentar.

§ 10 Endring i andre lover

Det anbefales at det tas inn en henvisning til bestemmelsen om kommunenes plikt til medvirkning til å skaffe bolig i ny boligsosial lov i krisesenterloven § 4 (om samordning av tjenester).

Ny boligsosial lov skal sikre en mer likeverdig tjenesteyting i kommunene ved å klargjøre kommunenes medvirkningsansvar, og plikt til å ta boligsosiale hensyn i sin planlegging. Krisesenterloven forplikter kommunene til å gi bistand i reetableringsfasen etter opphold på krisesenter, jf. §2 (d). IMDi anbefaler at det tydeliggjøres at det inkluderer bistand til å finne bolig. For argumentasjon se punkt 2 ovenfor.

Med hilsen

Andreas C. Halse, divisjonsdirektør

Marita Kristiansen, utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur